

Του Γιώργου Αλβανού

Ο κλήδονας

Χαμήλωσαν αθόρυβα τ' αστέρια απόψε και κάθισαν, ασημένιες πεταλούδες, στα κλαδιά της ανθισμένης ακακίας. Η τριξαλούδα (1) τρελλάθηκε στην τρύπα της κι ασίγαστο άρχισε τραγούδι. Μεθυσμένος από τη φεγγαροβραδιά κι ο γκιώνης στα χαλάσματα βάλθηκε ανυπόμονα μα κι επιταχτικά να καλεί το ταίρι του σ' ολονυχτία αγάπης.

24 Ιουνίου σκολόβραδο, γιορτή του Άι-Γιαννιού. Μαζεμένες οι κοπέλλες της γειτονιάς στα Ραχταρέλια (2) θ' ανοίξουν τον Κλήδονα σε λίγο. Στριμωγμένες γύρω από τον σκεπασμένο ακόμα μαστραπά (3), πνίγουν την ανυπομονησία τους σε γέλια, πειράγματα και χαρούμενα ξεφωνητά. Ανυπόταχτοι οι χτύποι της καρδιάς πάνε να γίνουν αθέλητα προδότες των μυστικών τους.

Η Φ. ψάχνει ανήσυχα στο μισοσκόταδο το βλέμμα της διπλανής της, για να διαβάσει σ' αυτό μην κάτι κατάλαβε από τους κρύφιους λογισμούς της. Μα κι η Κ. την ίδια έγνοια έχει, τους χτύπους της δικής" της καρδιάς ακούει μονάχα.

Χαμογελά η Φ. με τα καμώματα του εαυτού της. Μα είναι κατάσταση τώρα αυτή, να δίνει βάση σε ανοησίες; «Αυτά είναι λόγια του Κλήδονα! Αυτά να τα πεις στον Κλήδονα!» έχει πει η ίδια τόσες φορές, κάθε που ήθελε να χαρακτηρίσει κάτι σαν ελαφρότητα, ψευτιά κι ανοησία. Τότε, λοιπόν, γιατί το χτυποκάρδι, το ιδρώμα στις παλάμες, το στρίψιμο του μαντιλιού; Γιατί, ποιος ξέρει... Αν αλήθεια τα λόγια αυτά, που η ίδια τόσες φορές τα κορόιδεψε, έχουν τη δύναμη να φανερώσουν το μέλλον, ν' ανοίξουν κάποιο παραθυράκι στο αύριο... τότε σίγουρα θα μάθαινε αν έχει καλό σκοπό ο Ν. ή μονάχα θέλει να περάσει τον καιρό του.

Κι αυτό που γίνεται απόψε στα Ραχταρέλια γίνεται και στις άλλες γειτονιές του χωριού, στ' Αγριλιούδ' (στον Άι-Στράτ'γου) (4), στον Πήγαδο, στο Μακρύ Σουκάτς.. (5). Ίδιοι οι πόθοι, ίδιες οι λαχτάρες, βασανίζουν, τύραννοι γλυκοί, τις καρδιές των κοριτσιών.

Αποβραδής το Μ..., μεγαλοκοπέλλα που τα μαλλιά της άρχισαν ν' ασπρίζουν -από τη σκόνη στα μεταλλεία (6) έλεγε με πικρό χαμόγελο η ίδια, που χρόνια περίμενε τον νυμφίο, μα 'κείνος ο βλογημένος δεν έλεγε να φανεί, λες κι έχασε τη στράτα του-, μάζεψε απ' τις κοπέλλες του χωριού τα «σημάδια» τους: δαχτυλίδια, σκουλαρίκια, κουμπιά, παραμανάκια... Τα «νομάτισε», τα 'βαλε στον μαστραπά με το αμίλητο νερό (7), σκέπασε κι έδεσε καλά τον μαστραπά με κόκκινο πανί και τον έβαλε πάνω στον φούρνο, για να τον δει τη νύχτα τ' άστρο. Κι απόψε, γιορτή του Άι-Γιαννιού, ιέρεια εκείνη της Αφροδίτης, καλεί τη Μοίρα να 'ρθει να σημαδέψει δρόμους άλλους, μιας κι ο δικός της ασημάδευτος φαίνεται πως έμεινε για πάντα... Νωρίς γύρισαν από το θέρος απόψε οι κοπέλλες. Με το δρεπάνι στον ώμο, ριγμένη πίσω τη μαντίλα, με κλαδί λυγαριάς στο αυτί. Ούτε και που κατάλαβαν για πότε έκαναν τον δρόμο από τον Κάμπο στο χωριό(8). Και μόλις σκοτείνιασε γιορτυνοντυμένες μαζεύτηκαν για τον Κλήδονα. Τα παλικάρια άφησαν και κείνα την αγορά κι ανηφορίζουν στις γειτονιές. Για να γελάσουν με τα τραγούδια του Κλήδονα, λένε τα χείλη, για ν' αγαπήσουν, απαντούν οι καρδιές. Εκεί στο μισοσκόταδο κάποια κλεφτή κουβέντα όλο και θ' ανταλλάξουν, κάποιο γνώψιμο του ματιού, ίσως και κάποιο κρυφό χειροσφίξιμο...

«Σουπάτι τσι θ' ανοίξουμε τουν Κλήδονα», ακούγεται τώρα η φωνή από το Μ. Του πρώτου τραγούδ' θα του πω 'γω.

Αφού 'θελες να μ' αρνηθείς,
γιατί να μ' αγαπήσεις,
πρώτα ν' ανάψεις τη φωτιά
κι ύστερα να τη σβήσεις...

Και τ' αγόρι το δεκάχρονο, το καλοπόδαρο και τυχερό, ανασηκώνει το κόκκινο πανί που σκεπάζει τον μασραπά και βγάζει το πρώτο σημάδι, το σκουλαρίκι της Κ. Φωνές, πειράγματα, χαρούμενα ξεφωνητά... Γελούν οι άλλοι, γελά καλόκαρδα κι η Κ.

Κι όμως κάτι της σφίγγει την καρδιά. Αες το τραγούδι που της είπαν, να * σημαίνει εγκατάλειψη και χωρισμό; Μπα δε βαριέσαι... αυτή το ξέρει καλά πόσο την αγαπά ο Δ... Αυτά είναι λόγια του Κλήδονα... δεν πάει να λένε... Τις σκέψεις της, όμως τις διακόπτει η φωνή της διπλανής της, που ακούεται να τραγουδά:

Αγάπη είχα κι έχασα
με τη βρουλιά(9) δεμένη
όποιος τη βρει, ας τη χαρεί,
μον' τη βρουλιά να φέρει...

Και μετά το τραγούδι, το παραμανάκι της Μ.. Ξεχνά τους φόβους της τώρα η Κ... Από μέσα της νοιώθει κρυφή χαρά . «Καλά να πάθει η ψηλομύτα η Μ..., που νομίζει πως αυτή είναι κι όχι άλλη. Σίγουρα θα το πιει το π'κρου θάσιου (10) από τον Κ...»

Και τα τραγούδια δίνουν και παίρνουν. Αόρατες σπίθες ξεπηδούν από στήθια παθιασμένα, ηλεκτρίζουν την ατμόσφαιρα, λύνουν και δένουν δεσμούς μυστικούς...

Το πορτοκάλι ράγισε,
ράψε το με το τέλι
πρώτα η καρδιά μου σ' ήθελε
μα τώρα δε σε θέλει...

Εμείς κι αν εχωρίσαμε,
πάλι θ' αγαπηθούμε,
πάλι θα σμίξουμε τα δυο,
τον πόνο μας να πούμε.

Δε σε καταχρηιάζομαι
για γούρνα στο πηγάδι,
για ν' ανασέρνου του νηρό,
να πίνουν οι γάιδαροι...

Ω ουρανέ που 'σαι ψηλά,
κατέβα κάνε κρίση,
γιατί ο νέος π' αγαπώ
γυρεύει να μ' αφήσει.

Κι όταν από τον μασραπά θα βγει και το τελευταίο σημάδι, θ' αρχίσει το μοίρασμα τ' αμίλητου νερού κι ύστερα η γλυκιά απαντοχή για το όνομα που θα πρωτακούσει (12) η κάθε κοπέλα.

Και σαν τελειώσει ο Κλήδονας θ' αρχίσει ο χορός. Ο τενεκές (13) θα συντροφέψει το τραγούδι των κοριτσιών και θα σκορπίσει στη γαλήνη της καλοκαιριάτικης νύχτας καημούς και λαχτάρες, για να σμίξουν με το τρελλό τρίξιμο της τριξαλούδας και τ' ανυπόμονο κάλεσμα του γκιώνη...

(Πανανθρώπινη και διαχρονική η λαχτάρα για τη πρόγνωση του μέλλοντος, η αγωνία για το αύριο, για το «τι τέξεται η επιούσα». Κι όταν σίγησαν οι Κασσάνδρες κι έμειναν βουβές οι Πυθίες, κι όταν έσβησαν οι Κάλχαντες κι οι Τειρεσίες κι «ο ομφαλός της Γης» (το Μαντείο των Δελφών) έγινε τόπος κατάρας και χλεύης απ' το βαθιά θρησκευόμενο Βυζάντιο, έμειναν «αϊ κλήδονες» (η κληδών, της κληδόνος). Γιατί πανάρχαια και τούτη η συνήθεια χάνεται στα πισωγυρίσματα τ' ατέρμονα χρόνου. Κι είναι «κληδών» κάθε λόγος που ακούει κανείς απρόσμενα, κάθε αχός και ψίθυρος και βόμβος. Είναι το φτάρνισμα το σημαδιακό, το κράξιμο το γρουσουζικό σαν πετεινού μιας κότας, το πένθιμο τρίξιμο της σκεπής του σπιτιού, το σφύριγμα τ' αυτιού... το σκούξιμο μιας κουκουβάγιας. Όλα αυτά τ' απρόσμενα, που κρύβουν μέσα τους μια κρυφή σημασία, που η θέληση του ανθρώπου δεν μπορεί να την αλλάξει.

Τα σημάδια αυτά απ' τα πανάρχαια τα χρόνια ήταν γνωστά με το όνομα «κληδονες» και απ' αυτά πάσχιζαν οι άνθρωποι να προμαντέψουν το μέλλον. Και «κληδονίζω» πάει να πει πως προσπαθώ να μάθω τα μελλούμενα από κάποιον οϊωνό, κάποιο σημάδι. Κληδόνιο ονόμαζαν οι αρχαίοι τον Δία μα και τον Ερμή, γιατί οι θεοί τούτοι, ξέχωρα απ' τους άλλους, μπορούσαν να προβλέπουν και να προλέγουν το μέλλον...

Από την αρχαιότητα ο Κλήδονας πέρασε στο Βυζάντιο, με την ίδια πάνω-κάτω μορφή, που τον ξέραμε μέχρι τα τελευταία ακόμα χρόνια στο χωριό μας. Κι όταν η Οικουμενική Σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη το 681 μ.Χ. καταδίκασε με τον 65° κανόνα της τον Κλήδονα σα συνήθεια ειδωλολατρική και θέλησε να τον ξεγράψει με μια μονοκοντυλιά απ' τη ζωή των ανθρώπων, αυτός πήδησε στις ρούγες και στις πλατείες, φύτρωσε στις καρδιές των γυναικών, μοσχοβόλησε τη μυρουδιά της αγάπης κι έμεινε να μεθά τους ανθρώπους στην προσμονή μιας άλλης καλύτερης μέρας...).

Γλωσσάρι

- 1 τριξαλούδα:** Ο γρύλλος, το τριζόνι. Το αρσενικό τρίβει τα φτερά του τη νύχτα και παράγει τον γνωστό ήχο - ερωτικό κάλεσμα.
- 2 Ραχταρέλια:** Όνομα γειτονιάς, τα μικρά ράχτα = ριζιμίφ βράχοι.
- 3 μαστραπάς:** μικρή κανάτα από πηλό, γυαλί ή πορσελάνη.
- 4 Αι- Στράτ'γους:** Άγιος Στρατηγός, ο Ταξιάρχης αρχάγγελος Μιχαήλ.
- 5 Σουκάτσ':** σοκάκι.
- 6 μεταλλεία:** στο χωριό λειτουργούσαν πολλά χρόνια μεταλλεία λευκό-λιθου. Οι γυναίκες πελεκούσαν το μέταλλευμα και άσπρη σκόνη κατακάθιζε στα μαλλιά τους.
- 7 αμίλητο νερό:** Νερό με μαγικές (μαντικές), καθαρικές κ.ά ιδιότητες. Το έπαιρναν νύχτα ή ξημερώματα από πηγή ή κρήνη του χωριού για το «ποδαρικό» ή τον Κλήδονα. Αυτός που το μετέφερε δεν έπρεπε να μιλήσει σε κανέναν γιατί τότε το αμίλητο νερό έχανε τις ιδιότητές του.
- 8 Κάμπος ~ χωριό:** Ανηφορικός δρόμος μήκους 6 χμ 7ϊερίπου. Οι εργάτες πήγαιναν και έρχονταν με τα πόδια .
- 9 βρουλιά και βουρλιά:** σκοινί από βούρλα.

10 π'κρουΟήαιοί): Οάσιο: παρασκεύασμα από κοπανισμένα αμύγδαλα, ζάχαρη και ανθόνερο. Το πήγαιναν στις λεχώνες για να έχουν πολύ γάλα. π'κρουθάσιου: θάσιο από πικρά μύγδαλα Μτφ η πίκρα, η ερωτική απογοήτευση.

11 καταχρειάζουμαι: καταδέχομαι, δίνω αξία εκτιμώ.

12 όνομα: Αυτό το όνομα θα είχε ο μέλλοντας σύζυγος.

13 ντενεκές: συνόδευαν το τραγούδι με χτύπημα-παίξιμο άδειου ντενεκέ όντως το ταμπούρλο.